

Савченко Р.О.

*к. е. н., доцент,
головний бухгалтер*

Савченко Н.М.

*доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту
Поліський національний університет
м. Житомир, Україна*

ІНТЕГРАЦІЯ ФІНАНСОВОГО ТА УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Як відомо, порядок ведення бухгалтерського обліку регулюється цілою низкою чинних нормативно-правових актів. Їх положення визначають основні засади організації та методології ведення обліку, вони забезпечують однаковість формування облікових даних та показників звітних форм в межах прийнятої в конкретному підприємстві облікової політики. Проте не існує однакових підприємств. Всі вони здійснюють різні види діяльності, мають різний ступінь забезпеченість ресурсами, технології виробництва, вступають в господарські взаємовідносини з різними контрагентами. Ці та інші чинники обумовлюють унікальність побудови системи бухгалтерського обліку в конкретному суб'єкті господарювання.

Особливо ця унікальність проявляється при організації та веденні управлінського обліку. І хоча вченими чітко окреслюються відмінності між фінансовою та управлінською підсистемами бухгалтерського обліку, між ними є багато подібного. В практичній діяльності чіткого розподілу між управлінським та фінансовим обліком не існує. В Україні використовується інтегрована система ведення обліку, яка обумовлює єдність цих двох підсистем, відсутність чітких меж між ними. З нашої точки зору, на управлінський облік у вітчизняних підприємствах, здійснюють вплив зовнішні форми та категорії бухгалтерського обліку. З іншого боку, на суб'єкти господарювання здійснюють тиск контролюючі, регулюючі органи, які вимагають від підприємств більшої відповідності показників внутрішніх та зовнішніх форм обліку, а також більш повного публічного розкриття показників управлінського обліку, що стосуються стратегії та бізнес-моделі, які прийняті підприємством.

При організації фінансового та управлінського обліку застосовуються два різних підходи. Розробка та ведення фінансового обліку обумовлені

вимогою до єдності, а розробка та ведення управлінського обліку – вимогою унікальності, тобто ці дві системи використовують різні логічні підходи. Так як ці два підходи є протилежними точками континууму, то може спостерігатися напруженість або навіть конфлікти між системами управлінського та фінансового обліку.

Проте сучасний стан розвитку управлінського та фінансового обліку показує, що спостерігається тенденція до посилення конвергенції цих двох підсистем, що наявність конфліктів та напружень не є обов'язковою умовою їх співфункціонування. Сприяє інтеграції також використання міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Інтеграція інформації в межах суб'єкта господарювання має багато переваг і є бажаною з точки зору корпоративної відповідальності. Для того щоб інформаційні запити користувачів були в повній мірі задоволені, дані які надходять до них мають бути релевантними та надійними. Стандарти бухгалтерського обліку при цьому будуть виступати у якості ефективного механізму забезпечення дотримання таких вимог. Саме із введенням в дію МСБО фінансовий облік став більше орієнтований на інформаційне забезпечення власників [2].

Так, наприклад, використання справедливої вартості впливає на ефективність прийняття управлінських рішень як ззовні, так і в середині суб'єкта господарювання, зменшуючи конфліктність між управлінським та фінансовим обліками. Суб'єкти господарювання, що працюють в сфері сільського господарства, будівництва, фінансового сектору мають вважати справедливу вартість значущою не лише для потреб фінансового обліку, але й при прийнятті внутрішніх рішень. Причина полягає в тому, що в цих підприємствах дуже важливим є визначення «ринкової вартості» активів, а облік справедливої вартості швидко показує наслідки неправильних рішень. В даному випадку підприємство буде нівелювати інформацію фінансового обліку, що переважно ґрунтується на історичній вартості, в обмін на підвищення релевантності облікових даних. В сферах економіки, де справедлива вартість для ведення бухгалтерського обліку є не такою важливою (наприклад, в оптовій та роздрібній торгівлі), фінансовий облік буде зосереджений на використанні історичних (фактичних) показників.

МСФЗ сприяють підвищенню економічної ефективності суб'єкта господарювання, оскільки єдині правила ведення бухгалтерського обліку полегшують формування інтегрованої системи, стандарти зменшують ступінь напруженості між вимогою унікальності та універсальності в системі бухгалтерського обліку. Тому важливим є використання показників фінансового обліку та фінансової звітності в системі управлінського обліку. 3

тих пір, як Джонсон та Каплан [3] опублікували свою працю «Втрачена актуальність: підйом і падіння управлінського обліку», було зроблено багато зусиль, спрямованих на розробку моделей та рамок для аналізу та управління взаємозв'язками між бухгалтерськими інформаційними системам.

Запровадження в облікову практику вітчизняних підприємств нових ІТ-рішень також сприяло розширенню можливостей інтеграції різних бухгалтерських інформаційних систем, а саме фінансового та управлінського обліку. Саме професійні інформаційні системи дають змогу: розширювати аналітичний розріз облікових даних, що використовується двома підсистемами обліку; виключається багаторазове введення необхідних даних; відбувається оперативне формування звітних форм, які будуть представляти в необхідному деталізованому вигляді облікову інформацію на запит управлінського персоналу; забезпечується необхідний рівень захисту облікових даних; візуалізуються облікові дані; знижується трудомісткість облікової діяльності та ін.

Побудова інтегрованої автоматизованої системи обліку, яка б об'єднувала всі інформаційні процеси і процедури, здатна істотно підвищити загальний рівень керованості, сформувати найбільш повну картину організаційно-технологічного й інформаційно-аналітичного стану підприємств. Це, у свою чергу, матиме безпосередній позитивний вплив на рівень здійснення всіх без винятку управлінських операцій й надасть можливість у повному обсязі контролювати всю роботу підприємства на будь-який момент із необхідним ступенем деталізування [1].

Таким чином, взаємозв'язок між фінансовим та управлінським обліком є нечітким та складним. Немає простого рішення чи відповіді на те, як ефективно ув'язати та використовувати ці дві підсистеми бухгалтерського обліку та як слід боротися з її суперечностями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дейли Дж. Эффективное ценообразование – основа конкурентного преимущества: пер. с англ. М.: Вильямс, 2004. 304 с.
2. Савченко Н.М., Савченко Р.О. Моделі та механізми управління взаємовідносинами між обліковими системами. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством*: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 20 квітня 2017 року). Частина 1. Полтава: РВВ ПДАА, 2017. С. 301 -305
3. Johnson, H. T., Kaplan, R. S. (1987). *Relevance lost: The rise and fall of management accounting*. Boston: Harvard Business School Press